УДК 378.147

Гавриленко Катерина
Центральноукраїнський державний педагогічний університет імені Володимира Винниченка

ТЕХНОЛОГІЯ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ У ПРОЦЕСІ ОРГАНІЗАЦІЇ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ СПЕЦІАЛЬНОСТІ 015 ПРОФЕСІЙНА ОСВІТА. КОМПЮТЕРНІ ТЕХНОЛОГІЇ

Стаття присвячена особливостям застосування технології дистанційного навчання у процесі організації самостійної роботи студентів спеціальності 015 Професійна освіта. Комп'ютерні технології. З'ясовано, що основною метою дистанційного навчання студентів є виховання особистості, яка має бажання і здатність до спілкування, навчання та самоосвіти, а застосування дистанційних технологій у навчальному процесі ВНЗ стає не тільки доцільним, але й необхідним.

Визначено, що важливою складовою частиною дистанційного навчання є його реалізація за допомогою використання інформаційних технологій, а саме системи управління навчанням, які створені для розроблення, управління й поширення навчальних матеріалів он-лайн із забезпеченням спільного доступу багатьох користувачів.

Проаналізовано можливості системи дистанційного навчання Moodle, для забезпечення різноманіття процедур навчання онлайн, комбінування яких призводить до організованого та ефективного навчання в навчальному закладі.

***Ключові слова**: освіта, дистанційне навчання, програмні засоби, інформаційне освітнє середовище, система дистанційного навчання Moodle.*

Постановка проблеми. У Національній стратегії розвитку освіти в Україні на період до 2021 року зазначається, що важливою умовою її модернізації є формування та впровадження інформаційного освітнього середовища, розробка педагогічних програмних засобів, створення систем дистанційної освіти та забезпечення доступу до світових інформаційних ресурсів [4]. Стрімкий розвиток сприяє модернізації сучасної системи освіти. Сучасна дистанційна освіта – це розгалужена система передачі знань на відстані за допомогою різних засобів і технологій, яка сприяє отриманню студентами необхідної інформації для використання у практичній діяльності [2]. Дистанційне навчання – це така форма організації навчального процесу та педагогічна технологія, основою якої є керована самостійна робота студентів та широке застосування у навчанні сучасних інформаційно-комунікаційних технологій. Основною метою дистанційного навчання студентів є виховання особистості, яка має бажання і здатність до спілкування, навчання та самоосвіти.

Самостійна робота студента у системі дистанційного навчання, діяльність педагога-тьютора, технічне і програмне забезпечення дистанційного навчання визначилися головними темами наукових статей, монографій та дисертацій з педагогічної тематики, висновки переважної більшості яких полягають у рекомендаціях впровадження дистанційних технологій та форм навчання. Відповідно до загальних тенденцій розвитку університетської освіти у країнах світу, впровадження дистанційних технологій та педагогічного експерименту щодо трансформації традиційного заочного і навіть денного навчання у дистанційну форму упродовж тривалого часу відбувається і у вищих навчальних закладах України. Цей процес базується на досягненнях у галузі комп'ютеризації та інформатизації освітньої, насамперед, навчальної діяльності, знаннях і досвіді науково-педагогічних працівниках і фахівців у галузі комп'ютерно-мережевих технологій, які здатні і бажають його реалізувати. На користь висновку про необхідність дистанційного навчання свідчить тривалий процес його впровадження у багатьох

країнах у XIX-XX століттях, коли були створені перші засоби зв'язку, що дозволяли на відстані здійснювати навчальну співпрацю учня і вчителя.

На офіційному сайті Міністерства освіти і науки України (http://www.mon.gov.ua) на сторінці дистанційного навчання представлено більше тридцяти посилань на сайти та портали дистанційного навчання як державних і приватних навчальних закладів, так і центрів підвищення кваліфікації. Звичайно, це не всі осередки дистанційної освіти України, але й тут простежується загальносвітова тенденція – поряд із ВНЗ, які надають економічну або правову освіту, майже не представлено інженерно-технічних та технологічних вищих навчальних закладів. До недавнього часу впровадження дистанційної освіти у ВНЗ України відбувалося лише в рамках експерименту. І тільки в квітні 2013 року було затверджено Положення про дистанційну освіту, в якому чітко прописана можливість отримати освіту за дистанційною формою навчання. Крім того, в жовтні 2013 року наказом Міністерства освіти і науки України було затверджено вимоги до вищих навчальних закладів, які надають освітні послуги за дистанційною формою навчання з підготовки та підвищення кваліфікації фахівців за акредитованими напрямами та спеціальностями. У червні 2017 року в ЦДПУ імені Володимира Винниченка було пролізензовано нову спеціальність 015 Професійна освіта. Комп'ютерні технології, тому необхідною умовою для забезпечення та покращення навчального процесу постало саме застосування технології дистанційного навчання, особливо під час організації самостійної роботи студентів даної спеціальності. Тому вивчення питання дистанційного навчання та його впровадження в навчальний процес набуває досить актуального значення.

Аналіз актуальних досліджень. Проблеми організації самостійної навчальної діяльності студентів висвітлюються у працях В. Бондаря, Н.Голівера, В. Козакова, Л. Спіріна, Л. Сущенко, М. Шкіля, О. Ярошенко та ін.; роль викладача-тьютора в організації самостійної навчальної діяльності студентів розглядається Л. Зоріною, Л. Кондрашовою, М. Корцем, М.Скаткіним, В. Сластьоніним та ін.; самостійна робота визначається як один з ефективних методів пізнавальної діяльності в роботах А. Алексюка, П. Підкасистого та ін.; самостійна робота як форма організації навчання досліджується Ю. Бабанським, М. Дяченком, Л. Кандибович, І. Лернером, В. Сиротюком та ін.

Досягнення сформованості у студентів самостійності багато в чому, на думку дослідників М. Айзенберга, Г. Воробйова, І. Геллера, М. Жалдака, О.Чижа та інших, залежать від рівня їхньої інформаційної культури, а саме від уміння самостійно здобувати, опрацьовувати і використовувати інформацію в процесі освітньої й наукової діяльності [5].

Аналіз наукової літератури з питань дистанційної освіти в Україні показує, що і адміністрація, і викладачі українських ВНЗ розуміють, що з розвитком масових відкритих дистанційних курсів від провідних світових університетів застосування дистанційних технологій у навчальному процесі наших ВНЗ стало не тільки доцільним, але й необхідним. Без цього залишитися конкурентоспроможними на ринку освітніх послуг українські ВНЗ не зможуть. Адже більшість сучасних відомих закордонних електронних освітніх порталів – це on-line курси з великомасштабною інтерактивною участю і відкритим доступом через мережу Інтернет. На додаток до традиційних матеріалів навчального курсу, такі як: текстові матеріали, відеолекції, лабораторні роботи, тестові завдання тощо, вони надають можливість використання інтерактивного форуму користувачів, які допомагають створити спільноту студентів та викладачів. Крім того, подібні сайти розраховані на студентів різного рівня підготовки – як початківців, так і досвідчених фахівців.

Мета статті полягає у теоретичному обґрунтуванні особливостей використання технології дистанційного навчання у процесі організації самостійної роботи студентів спеціальності 015 Професійна освіта. Комп'ютерні технології під час вивчення фахових дисциплін.

Методи дослідження: вивчення, узагальнення, систематизація науково-методичної та науково-практичної літератури з теми дослідження; системний і проблемно-пошуковий методи для обґрунтування шляхів удосконалення процесу організації самостійної роботи з використанням технології дистанційного навчання.

Виклад основного матеріалу. В сучасній освіті все більш актуальним стає впровадження новітніх досягнень, акцентованих на самостійність у навчанні. Це спричинено широким використанням інформаційних технологій, які дають можливість ефективно реалізовувати самоосвітню діяльність тих, хто навчається. Крім цього із впровадженням кредитно-модульної системи оцінювання знань передбачається, що на самостійну роботу студентів повинно виділятися не менше п'ятдесяти відсотків всього навчального навантаження. Саме зовнішні причини, які відбуваються в освіті, спонукають викладачів приділяти більшої уваги організації самостійної роботи студентів. Це, у свою чергу, зумовлює утвердження інноваційних пріоритетів і підходів до процесу підготовки студентів, зокрема бакалаврів за спеціальністю 015 Професійна освіта. Комп'ютерні технології. Розв'язування питань підготовки студентів-бакалаврів відповідно до вимог національних і міжнародних стандартів є неможливим без упровадження випереджувальних змін у систему вищої освіти.

Розглядаючи систему організації самостійної роботи студентів, ми у своєму дослідженні дотримуємося погляду, що самостійна робота – це складне педагогічне явище, яке включає систему взаємопоєднаних структурних і функціональних компонентів, що утворюють цілісну єдність, підпорядковану цілям виховання, освіти і розвитку в умовах її опосередкованого управління і самоуправління. Оскільки самостійна робота є складовою дистанційного навчання, то аналіз змісту організаційного циклу самостійної навчальної діяльності студентів як системи, дозволив виділити такі основні елементи: мета діяльності, її зміст, методи і засоби, планування, контроль й оцінка результатів діяльності й умови її здійснення.

Сучасні підходи до самостійної роботи студентів як до провідної, а у найближчому майбутньому, й основної форми навчання, в умовах інформаційного суспільства вимагають розробки нового змісту, принципів, методів, форм і засобів реалізації процесу організації такої роботи студентів. Тут в нагоді стає дистанційне навчання, де закладені принципи та особливості традиційних форм навчання, окрім того, додані нові особливості, які полягають у використанні інтернет-технологій для доступу до навчальних матеріалів, інтерактивної взаємодії між студентами тощо.

В центрі процесу дистанційного навчання знаходиться самостійна пізнавальна діяльність тих, хто навчається, самоосвіта, можливість не тільки прищепити навички самостійного здобуття нових знань, а, що є найголовнішим, і їх практичне використання. Таке навчання передбачає доставку студентам досліджуваного матеріалу і їх віддалене спілкування з викладачами за допомогою сервісів мережі Інтернет: спеціалізованих систем дистанційного навчання, електронної пошти, форумів і іншими способами, а також передбачає необхідність наявності у студента сильної особистої мотивації. Навчаються при цьому самі, вибирають час для самостійної роботи, а з питаннями, що виникли, можуть звернутися до викладача.

Важливою складовою частиною дистанційного навчання є його реалізація за допомогою використання інформаційних технологій, а саме системи управління навчанням (з англ. Learning Managment System), які створені для розроблення, управління й поширення навчальних матеріалів он-лайн із забезпеченням спільного

доступу багатьох користувачів. Зокрема в Центральноукраїнському державному педагогічному університеті імені Володимира Винниченка розробка дистанційних курсів ведеться засобами Вікі-КДПУ, Хмарка-КДПУ та системи управління навчанням Moodle-КДПУ.

Розглянемо одну із систем дистанційного навчання Moodle (Modular Object-Oriented Dynamic Learning Environment, вимовляється «Мудл») – це модульне об'єктно-орієнтоване динамічне навчальне середовище, яке називають також системою управління навчанням (LMS), системою управління курсами (CMS), віртуальним навчальним середовищем (VLE) або просто платформою для навчання, яка надає викладачам, учням та адміністраторам дуже розвинутий набір інструментів для комп'ютеризованого навчання, в тому числі дистанційного. Moodle можна використовувати в навчанні школярів, студентів, при підвищенні кваліфікації, бізнес-навчанні, як в комп'ютерних класах навчального закладу, так і для самостійної роботи вдома.

Ця система призначена для організації навчання онлайн у мережевому середовищі з використанням технологій Інтернету. Система забезпечує різноманіття процедур навчання онлайн, комбінуванням яких може бути організоване ефективне навчання в навчальному закладі. Moodle надає можливість інсталяції освітніх ресурсів (навчальних матеріалів) і забезпечує засобами доступу до ресурсів та управління ними; забезпечує комунікаційну взаємодію учасників освітнього процесу, що реалізовується у формі інтернет-конференцій, форумів, дискусій, а також обміну посланнями, що містять, зокрема, завдання для тих, хто навчається, виконання завдань і коментарі [6].

Використання мережевих технологій дозволяє студенту будувати свою стратегію вивчення навчальної дисципліни та сприяє не тільки засвоєнню студентами знань, умінь, навичок, форм професійної поведінки, а й формуванню певної структури особистісних якостей. Дослідження умов формування професійної компетентності майбутніх фахівців засобами мережевих технологій дозволило установити, що впровадження навчально-методичного комплексу, який містить дистанційні курси, розроблені засобами Moodle з використанням модульного підходу, представлення знань як динамічної, мультимодальної структури, у формуванні якої беруть участь студенти, сприяє набуттю студентами досвіду самостійного поповнення та оновлення професійних знань, особистісної причетності до цього процесу та відповідальності за нього [1].

Система дистанційного навчання Moodle має досить багато можливостей як для студентів так і для викладачів.

У середовищі Moodle студенти отримують: 1) доступ до навчальних матеріалів (тексти лекцій, завдання до практичних/лабораторних та самостійних робіт; додаткові матеріали (книги, довідники, посібники, методичні розробки) та засобів для спілкування і тестування; 2) засоби для групової роботи (Вікі, форум, чат, семінар, вебінар); 3) можливість перегляду результатів проходження дистанційного курсу студентом; 4) можливість перегляду результатів проходження тесту; 5) можливість спілкування з викладачем через особисті повідомлення, форум, чат; 6) можливість завантаження файлів з виконаними завданнями; 7) можливість використання нагадувань про події у курсі [3].

Викладачам надається можливість:

1) використання інструментів для розробки авторських дистанційних курсів;

2) розміщення навчальних матеріалів (тексти лекцій, завдання до практичних/лабораторних та самостійних робіт; додаткові матеріали (книги, довідники, посібники, методичні розробки) у форматах .doc, .odt, .html, .pdf, а також відео, аудіо і презентаційні матеріали у різних форматах та через додаткові плагіни;

3) додавання різноманітних елементів курсу;

4) проведення швидкої модифікації навчальних матеріалів; 5) використання різних типів тестів;

6) автоматичного формування тестів;

7) автоматизації процесу перевірки знань, звітів щодо проходження студентами курсу та звітів щодо проходження студентами тестів;

8) додавання різноманітних плагінів до курсу дозволяє викладачу використовувати різноманітні сторонні програмні засоби для дистанційного навчання.

Висновки. Подальше дослідження може бути спрямоване на визначення необхідних умов для організації самостійної роботи студентів денної форми навчання спеціальності 015 Професійна освіта. Комп'ютерні технології, зокрема володіння студентами вміннями і навичками самостійної навчальної діяльності; формування у студентів потреби й інтересу до самостійної роботи; урахування індивідуальних особливостей студентів під час визначення завдань для самостійної роботи;; розробка індивідуальних творчих завдань для самостійної роботи студентів; створення необхідного методичного матеріалу для організації самостійної роботи студентів.

БІБЛІОГРАФІЯ

1.Болюбаш Н.М. Фактори та умови формування професійної компетентності майбутніх економістів засобами інформаційного середовища Moodle [Електронний ресурс] / Н.М. Болюбаш // Інформаційні технології і засоби навчання. – 2010. – № 3 (17). – Режим доступу : http://www.ime.edu-ua.net/em17/emg.html.

2.Дистанційне навчання як сучасна освітня технологія [Електронний ресурс]: матеріали міжвузівського вебінару (м. Вінниця, 31 березня 2017 р.) / відп. ред. Л.Б.Ліщинська. – Вінниця : ВТЕІ КНТЕУ, 2017. – 102 с.

3.Осадча К.П. Організаційні проблеми впровадження системи управління курсами у процесі професійної підготовки майбутніх фахівців з інформаційних технологій [Електронний ресурс] / К.П. Осадча, В.В. Осадчий. – Режим доступу: http://2013.moodlemoot.in.ua/ course/view.php?id=24&lang=ru.

4.Про Національну стратегію розвитку освіти в Україні на період до 2021 року [Електронний ресурс]: Указ Президента України від 25.06.2013 № 344/2013. – Режим доступу: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/344/2013.

5.Рыбалко Е. В. Сравнительный анализ дидактических принципов традиционного и дистанционного образования / Е. В. Рыбалко // Вторая международная конференция «Интернет, образование, наука 2000». – Винница, 10–12 октября 2000. – С. 161–163.

6.Фоменко Н.А. Правова педагогіка / Н.А. Фоменко, М.І. Скрипник, О.В. Фатхутдінова. – Херсон: Олді-плюс, 2015. – 326 с.

Gavrilenko Katerina

Volodymyr Vynnychenko Central Ukrainian State Pedagogical University

TECHNOLOGY OF DISTANCE EDUCATION IN THE PROCESS OF THE ORGANIZATION OF SELF-WORK STUDENTS OF SPECIALTY 015 PROFESSIONAL EDUCATION. COMPUTER TECHNOLOGY.

The article is devoted to the peculiarities of the use of distance learning technology in the process of organizing independent work of students of the specialty 015 Professional Education. Computer Technology. It is revealed that the main goal of distance learning of students is the upbringing of a person who has the desire and ability to communicate, study and self-education, and the use of remote technologies in the educational process of the university becomes not only appropriate, but also necessary.

It has been determined that an important part of distance learning is its implementation through the use of information technology, namely, the training management system, which is created for the development, management and distribution of educational materials online, ensuring the sharing of many users.

The main examples of the possibilities of the Moodle distance learning system are analyzed and provided, in order to provide a variety of online training procedures, which combine to lead to organized and effective learning at an institution, namely, students receive: access to teaching materials (lecture texts, tasks for practical / laboratory and independent work; additional materials (books, guides, manuals, methodical developments) and means for communication and testing; tools for group work (forum, chat, seminar, webinar); the possibility of viewing the results of passing a distance course by a student; the opportunity to view the results of the test; ability to communicate with a teacher through personal messages, forum, chat; ability to download files with completed tasks; possibility to use reminders about events in the course. Teachers are provided with the

following main opportunities: the use of tools for the development of author's distance courses; placement of teaching materials and presentation materials in various formats and through additional plug-ins; adding various course elements.

It is determined that solving many problems hindering the introduction of distance learning in the field of pedagogical education in Ukraine lies in the field of theoretical substantiation and development of modern pedagogical technologies and technologies. Therefore, it would be advisable to continue studying in the development of technology for the presentation of informational texts in distance courses on pedagogical disciplines, the development of virtual laboratory work and the organization of feedback between a student and a teacher in a distance course.

Keywords: *education, distance learning, software tools, informational educational environment, Moodle distance learning system.*

Гавриленко Е.А.
Центральноукраинский государственный педагогический университет имени Владимира Винниченко

ТЕХНОЛОГИЯ ДИСТАНЦИОННОГО ОБУЧЕНИЯ В ПРОЦЕССЕ ОРГАНИЗАЦИИ САМОСТОЯТЕЛЬНОЙ РАБОТЫ СТУДЕНТОВ СПЕЦИАЛЬНОСТИ 015 ПРОФЕССИОНАЛЬНОЕ ОБРАЗОВАНИЕ. КОМПЬЮТЕРНЫЕ ТЕХНОЛОГИИ.

Статья посвящена особенностям применения технологии дистанционного обучения в процессе организации самостоятельной работы студентов специальности 015 Профессиональное образование. Компьютерные технологии. Установлено, что основной целью дистанционного обучения студентов является воспитание личности, обладающей желание и способность к общению, обучению и самообразованию, а применение дистанционных технологий в учебном процессе вуза становится не только целесообразным, но и необходимым.

Ключевые слова*: образование, дистанционное обучение, программные средства, информационное образовательная среда, система дистанционного обучения Moodle.*

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРА

Гавриленко Катерина Олександрівна – старший лаборант кафедри теорії і методики технологічної підготовки, охорони праці та безпеки життєдіяльності Центральноукраїнського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка.

Коло наукових інтересів – застосування сучасних комп'ютерних технологій під час вивчення фахових дисциплін у вищих навчальних закладах.

УДК 37.017(4):94(477.84) «18»

Зузяк Тетяна
Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського

ВПРОВАДЖЕННЯ ЗАГАЛЬНОЄВРОПЕЙСЬКИХ ТРАДИЦІЙ У НАВЧАЛЬНИЙ ПРОЦЕС ГІМНАЗІЇ ТА ВЧИТЕЛЬСЬКОЇ СЕМІНАРІЇ ТЕРНОПОЛЯ (КІНЕЦЬ XVIII – КІНЦЯ XIX СТ.)

В статті аналізуються історія та розвиток педагогічної освіти на Західному Поділлі. Розглянуто австрійську шкільну систему, яка сформувалась у межах загальноєвропейських гуманістичних традицій. Зазначено, що норми австрійської шкільної системи стали визначальними й для навчальних закладах Тернополя. Розглянуто педагогічний склад гімназії та вчительської семінарії Тернополя та їх педагогічну діяльність. Зазначено, що всі вчителі гімназії та вчительської семінарії Тернополя отримали ґрунтовну європейську освіту. Показано, що на австрійську систему освіти безпосередньо вплинули прогресивні педагоги Німеччини, Англії, Франції, які залишили ряд цінних наукових праць щодо професійного зростання педагога-майстра, а педагогічна думка Німеччини стала джерелом розробки наукових засад професійної підготовки вчителя Західного Поділля.

Ключові слова: *Західне Поділля, педагогічна освіта, австрійська система освіти, Тернопільська гімназія, Тернопільська вчительська семінарія, О. Барвінський.*

Постановка проблеми. Формування системи професійно-освітньої підготовки вчителів на Західному Поділлі має історичний характер розвитку. Напрямки, зміст, форми, засоби такої підготовки зумовлені соціально-економічними, історико-